

Şübhelendim

Category: Kitapcy, Nukdaýnazar, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Şübhelendim ŞÜBHELENDIM

Kitabyň ady: «Nesilşalykdan bir melike. Sabiha» ("Hanedandan Bir Sultan Sabiha").

Awtory Ipek Çalyşlar.

Kitaby elime aldym-da, awtorynyň terjimehalyna seretdim. Okan badyma kitaby elimiň tersi bilen zyñdym, mundan soň okarynam öýdemok.

Ipek Çalyşlar özünü tanadanda, durmuşynyň bir bölegini ýok saýýar! Ipek Erkerler bolan döwrüni, «Şapak» žurnalynda işländigini, bildirişini, legal däl durmuşyny we munuň üçin türmede ýatandygyny ýazanok. «Aydınlık» gazetinde işlän ýyllarynyňam üstünden atanak çekip, žurnalistlige TRT-de başlandygyny, soňra «Nokta» žurnalynda işländigini ýazýar...

Ipek Çalyşlaryň şahsy durmuşynda nämäni ýatlap, nämäni undasynyň gelýändigi hiç kime gyzykly däl. Emma:

Geçmişini bujak bolmak ýaly «etiki kesel» «12-nji sentýabr» döwlet agdarylyşygy we neoliberalizm şemaly bilen globalçylyga tarap gyşaran çepçilerde köp duşulýar!

Haýsy ideologik nukdaýnazaryň «dogrudygynyň» ýa-da «nädogrudygynyň» jedelini etjek bolamok, diňe geçen ýoluny

gömjek bolýanlaryň ýazýanlaryna ynanmaýaryn.
Ine... Ipek Çalyşlaryň şular ýaly «gömmé» nysagy ýazan awtobiografiki kitabyna ynanmazçylyk etmegime, şübhelenmegime sebäp boldy: Obýektiw bolman, gaýtam syýasy garaýşyna gabat gelmeyäni ýok saýýarmy?

Hawa, häzir neoosmanlyçylyk syýasy düşünjesi öte ýoñ boldy!

İPEK ÇALIŞLAR

Hanedandan Bir Sultan

SABIHA

YKY
YAPI KREDİ YAYINLARI

[kitapcy.ru](#)

* * *

Žan-Pol Sartr geçen asyryň saýyrdyň intellektuallarynyň biridi. Onuň ýazan «Ýürekbulanjy» («Тошнота») romany ekzistensialistik çekişmäni gyzdyrdy.

Romanyň gahrymany, taryhçy Antuan Rokanten şeýle diýýär:

«Wakalary öz bolan gününde ýazmak has gowy bolýar. Gowy düşünmek üçin gündelik tutmaly. Ähmiýetsiz ýaly görünse-de, ownuk detallary, her gymyldy-hereketi gözden salmaly däl, hemmesini aýry-aýry kategoriýalara bölmeli. Şu stoly, köçäni, adamlary, cılım gutusyny nähili görýändigimi aýtmaly, çünkü bu çalşyp durýan zat. Bu çalşygyň ugruny we özenini gowja kesgitlemeli bolýaryn. Meselem, syýa çüýşämiň içindäki karton gutyny elime alaýyn. Gürrüň bermeli zadym şu: ony mundan öñ nähili görýärdim, indi nähili görýärin?»

Adam öz gözyetimi we tejribesi bilen başgalardan tapawutlanyp we munuň bilniginde özgerip durýar. Bulam öz gezeginde bolup geçýän wakalara, ideologiýa, taryha we başga zatlara tapawutly seretmegine sebäp bolýar.

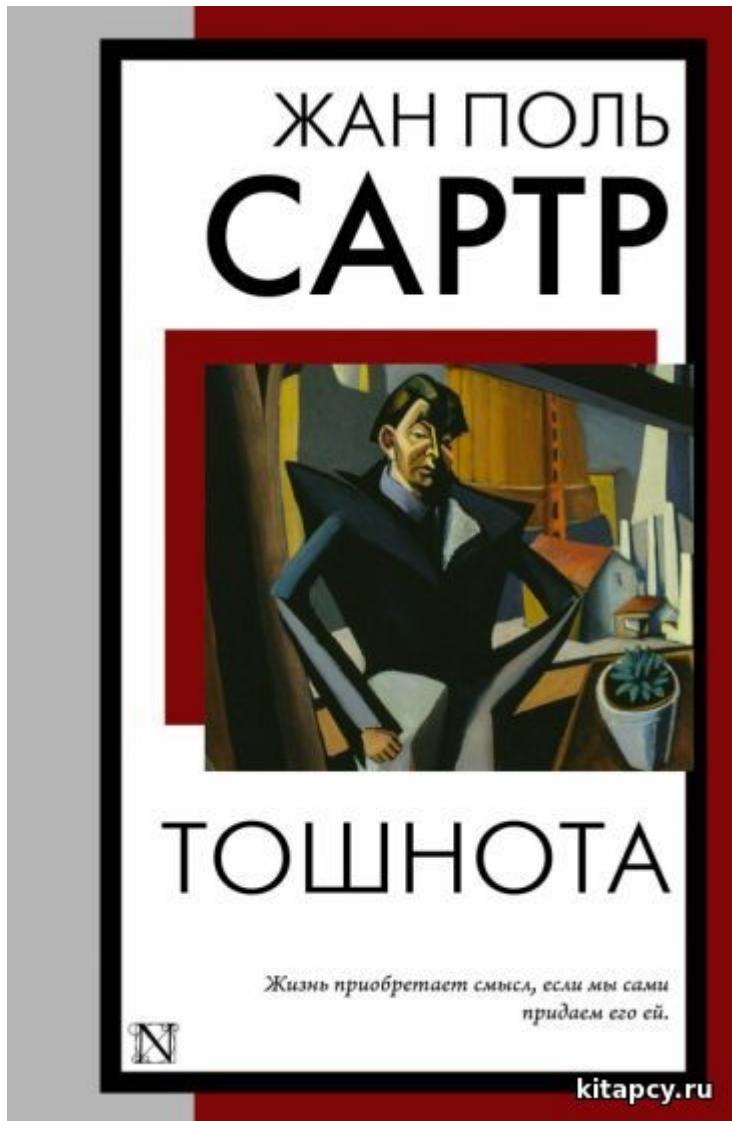
Ýagny (jemgyýetçilik durmuşynyň täsirindäki) raýatyň 20 ýaşyndaky dünýägaraýsy, pikurleri (jemgyýetçilik şartlarıň üýtgemegi we beýlekiler biken) 40 ýaşında bir bolman biler. Dialektiki materialistik pelsepäni inkär edip bilerismi?

Şeýle bolýan bolsa:

Ýetmişiniň onlugyny bir gyra zyňan adam ýigrimi ýaşlaryndaky syýasy kimligini, işlän yerlerini nädip gömjek bolýarka, nädip ýok hasaplap bilyärkä?

Eger şeýdýän bolsa, «aňy kütelişen» adamyň taryh tärlerini we toslaýan taryhy pikirlerini näderejede hakyky hasaplajak?

Meseläni şahsylaşdyrasym gelenok, onuň taryh ýazyjylygyna ünsüm çekdi... Taryh ýazma meselesi Lukian Samosatskiniň “Tarih nähili ýazylmaly?” eseriniň ýazylan II asyryndan bäri jedelleşip gelinýär...

* * *

Yazan taryhy portretini götergilemeli, sensassion döredijiligi maksat edinen romanlaşdyrylan hekaýatçy taryhçylyk Türkiýede giňden ýaýradı.

Ylmy taryhçylygam köp satyn alynýan kitaplaryň hataryna girmek üçin çaltlyk bilen düşünje dünýämizi dolap alan bu populýar medeniýete ýeñildi.

Taryh boş wagtyň geçirmegiň güýmenjesine öwrüldi. Taryhçy mediýa fenomeni bolmagyň ýşkyna düşürildi...

Hasam beteri:

Konýuktrual syýasy atmosfera eýermek üçin taryhy ýoýmakda gypynjam edilenok!

Döwlet-musulman däl etniki azlyklar gatnaşygy ýaly temada işlän «Taraf» gazetiniň žurnalisti Aýhan Aktary mysal bermesem bolmaýar:

Birinji jahan uruşynda Çanakkale söweşinde beýik gahrymançylyklar görkezen ýüzbaşı Torosýon hakda ýazdy! Ol söweşiň ykbalyny özgerden şolar ýaly gahrymanmyş, nähili «minnetdarlak hatlaryny» alanmyş we ş.m.

Ýogsam bolmasa, beýle adam ýokdy! Onuň ýazanlarynyň doly toslamadygy anyk resminamalar arkaly subut edildi.

Şuňa meňzeş ýoldan ýöräp taryhy täzeden gurjak bolýan, hakykaty çüýrediji gaty köp taryhcysumak ýazyjy bar. Başymyzda beter uly ahlak problemasy bar.

Şuny ýatdan çykarmaň:

Her ylmy iş, her eser awtorynyň şahsyyetini görkezýändir.

Soner YALÇYN.

«SÖZCÜ» gazeti, 26.01.2024 ý. Publisistika